

Svensk Vindenergis yttrande angående förslag till havsplaner i granskningskedet.

Vi välkomnar att Havs- och Vattenmyndigheten med en ambitiös ansats och efter ett omfattande arbete presenterat förslag till havsplaner med syfte att ge vägledning för hållbar utveckling i havet. Myndigheten har på ett föredömligt sätt fört en dialog med alla intressenter, vilket vi uppskattar.

Svensk Vindenergi vill lämna följande synpunkter och förslag:

Vi stödjer myndighetens konstaterande att förnybar energi och havsbaserad vindkraft har en viktig roll i att nå Sveriges långsiktiga klimatmål och för trygg energiförsörjning i landets södra delar och att det för att uppnå detta behövs samexistens mellan olika näringar.

Vi anser dock att förslaget i dess nuvarande form går emot en hållbar utveckling som inkluderar alla aktörer. Vi motsätter oss att myndigheten tagit bort områden prioriterade för energiproduktion ur havsplanerna p.g.a. av att försvarets intressen har högre prioritet, vilket går emot myndighetens ambition om samexistens. Även om myndigheten pekar tydligt på denna målkonflikt och föreslår en utredning för att målkonflikten ska lösas, anser vi att detta ger felaktiga signaler och riskerar att problemet skjuts på framtiden trots klimathot och behov av snabba lösningar.

Förslaget ger en stoppsignal. Om förslaget realiseras så som det ser ut, avstannar utvecklingen av havsbaserad vindkraft i Sverige och man grusar förutsättningarna för befintliga projekt. Havsplanerna ska vara vägledande i tillståndsprocesser och kommer därmed att ha stor genomslagskraft. Om det inte finns lämpliga utpekade områden för energianvändning, skickas en tydlig signal om att havsbaserad vindkraft inte har prioritet. Detta budskap till tillståndshandläggare och investerare kommer att ha en negativ effekt och stanna av planer på utbyggnad.

Klimatnyttan av ökad produktion av förnybar el i Sverige har underskattats. Beräkningar i underlaget utgår från att det är nordisk elmix med relativt låga koldioxidutsläpp som ersätts, medan det är mer sannolikt att havsbaserad vindkraft kommer att tränga undan europeisk elmix med betydligt högre kolinnehåll. Skillnaden är avgörande för slutsatserna.

Våra förslag och motiveringar:

Det svenska klimatpolitiska ramverket kräver omfattande och snabb omställning inom flera sektorer. Energisektorn kan idag bidra på ett konkurrenskraftigt sätt. Havsplanerna behöver skapa förutsättningar för utvecklad energiöverföring och förnybar elproduktion i havet. Då kan förnybar energi byggas ut hållbart, storskaligt och jämt fördelat över landet samtidigt som vattenkraften moderniseras och överföringskapacitet till grannländer byggs ut så att Sverige kan fortsätta ha ett överskott på produktion av förnybar el och exportera klimatnytta.

Behovet av utbyggd förnybar energi är globalt och brådskande. Enligt IPCC:s rapport i oktober 2018, behöver de globala nettoutsläppen av koldioxid upphöra före 2050 för att undvika allvarliga konsekvenser på ekosystemen. Nordens klimatutsläpp ökade under 2018 ([SR 4 juni 2019](#)), trots goda förutsättningar jämfört med andra länder. Vindkraften har potential att leverera billig storskalig förnybar energi som finns tillgängligt för utbyggnad inom nära framtid för att möjliggöra energiomställning i enlighet med riksdagens mål om 100% förnybar energi år 2040 och leverera en del av Europas behov av 1000 TWh ny förnybar energi till 2030.

Utpeka områden för energi. Ställ krav på samexistens. Använd tillståndsprocessens avvägning.

Svensk Vindenergi rekommenderar att man i havsplanerna utpekar de områden där projektutveckling för vindkraft pågår och låter tillståndsprövningen enligt miljöbalken avgöra lämpligheten i det specifika fallet. I tillståndsprocessen tas det projektspecifika kunskapsunderlag fram som försvaret efterfrågar. Tillståndsprocessen ger möjlighet att utveckla lösningar för samexistens med övriga intressen i samrådet.

Svensk Vindenergi önskar att myndigheterna på ett framsynt sätt kräver samexistens mellan intressen, t.ex. genom nya tekniska lösningar eller samarbetsmodeller, snarare än uteslutande från områden baserat på gammal teknologi och befintliga verksamheter. T.ex. kan framtidens flytande vindkraft erbjuda nya förutsättningar och möjligheter.

Många områden lämpliga för havsbaserad vindkraft är inte utpekade. Havs- och Vattenmyndigheten påpekar att det inte hindrar att man ansöker om tillstånd för vindkraftsetablering. Erfarenheten säger dock att en vägledning tolkas som stark rekommendation och att havsbaserad vindkraft därför kommer att förhindras på ej utpekade områden.

Havsmyndighetens planer ska vara vägledande i tillståndsprocesserna. I havsplanerna görs avvägningar mellan intressen. Varje planerat vindkraftsprojekt tillståndsprövas också enligt miljöbalken, då all detaljinformation om området tas fram och alla intressen vägs mot varandra. I tillståndsprocessen har kommunen och försvaret i praktiken vetorätt. Snart tillkommer en strategi för hållbar vindkraftutbyggnad som väger intressen emot varandra och riksintresseområden för vindbruk ska uppdateras av Energimyndigheten liksom vindbruksplaner ska uppdateras återkommande. Varje vindkraftsprojekt berörs av alla dessa bedömningsprocesser. Det kan framstå som flerfaldig handläggning och bedömning och många tillfällen för ett projekt att få nej. Helhetssyn vore fördelaktigt för alla parter.

Samlad planering av alla vindkraftsprojekt för försvarets intressen löser målkonflikt.

”Försvarsmakten har uppgett att det finns en problematik kring nuvarande procedur för vindkraftsetablering. Den problematiken hindrar energiområden på grund av osäkerhet angående omfattning, sannolikhet och tidpunkt för vindkraftsetablering, vilket påverkar möjligheten att planera och genomföra åtgärder som kan kompensera störningar.” (ur Förslag till Havspaner). Det belyser en brist i samrådsdialogen, även i tillståndsprövningen.

Svensk Vindenergi bjuder in till direkt konkret dialog med försvarsmakten om samtliga pågående projekt för att erbjuda ett helhetsperspektiv för att möjliggöra den övergripande planering som efterfrågas och som saknas vid projektspecifika samråd. Antalet pågående vindkraftsprojekt till havs är gripbart. Resultatet kan levereras som underlag till havspanerna.

Svensk Vindenergi välkomnar en utredning som förtydligar hur vindkraft ska få plats i havsplaneringen, men befarar att en utredning kan leda till ytterligare förseningar av utvecklingen. Svensk Vindenergi bidrar gärna till en utredning i direkt dialog för att kunna leverera aktuella fakta som underlag. En utredning kan definiera hur försvaret får tydliga referenser till klimatramverket i sin myndighetsinstruktion. Forsvarsberedningens rapport Motståndskraft poängterar vikten av förbättrad regional elförsörjning för minskad sårbarhet, vilket också vore relevant att beakta för att skapa långsiktig helhetsplanering för energi och försvar.

Tydlig stoppsignal.

De områden som finns kvar utpekade för energianvändning motsvarar 33-45 TWh vindkraftsproduktion enligt Havs- och Vattenmyndighetens beräkning, medan Energimyndigheten rekommenderade 50 TWh. Enligt Energimyndighetens rapport (6 maj 2019) behövs utbyggnad av 4 TWh vindkraft per år i perioden 2020-2040. Det är en tidigare aldrig skådad utbyggnadstakt och havsbaserad vindkraft är en viktig möjliggörare för att realisera den. För att nå det målet, utgår Energimyndigheten från att man behöver ansöka om tillstånd för det dubbla. Områdenas lämplighet har i havsplanerna bedömts grovt med ett fåtal parametrar medan en vindkraftsprojektör har en lång rad parametrar att utvärdera och uppfylla för att kunna realisera ett tillstånd, investering och byggnation. Mängden havsbaserad vindkraft som kan realiseras utifrån liggande förslag till havsplaner begränsas alltså av många faktorer.

Klimatnyttan av ökad produktion av förnybar el i Sverige har underskattats.

I en aktuell sammanställning har klimatnyttan av Sveriges elexport beräknats. När ökad svensk elexport tränger ut kol- och gaskraft i grannländerna, minskar utsläppen med omkring 600 000 ton per TWh. Om vindkraftens 16,4 TWh och elexportens 17,2 TWh under 2018 ersatte kol- och gaskraft, minskade utsläppen i grannländerna med omkring 10 miljoner ton. Det är en femtedel av Sveriges egna utsläpp. Ju förr Sverige ökar exporten av förnybar energi, desto större klimateffekt har insatsen. ([Svensk vindkraft kan minska klimatutsläppen med 50 procent](#), april 2019).

Övriga synpunkter

Synpunkter till utveckling av planeringsunderlaget:

- Det är av stor vikt att underlaget är aktuellt. Vindkraftbranschen utvecklas mycket snabbt. Tekniken och leverantörskedjan utvecklas, kostnaderna sjunker dramatiskt, 72 miljarder ([13 juni 2019](#)) har investerats sedan Energiöverenskommelsen 2016 och produktionen kommer att fördubblas under kommande fyra år och leverera 25% av Sveriges elanvändning 2022. Att använda underlag gällande vindkraft som är äldre än 2016 är inte relevant ([statistik 30 april 2019](#)).
- Den snabba utvecklingen har medfört att utbyggnadsmålet för förnybar energi i elcertifikat-systemet uppnåtts ca 10 år i förtid. Det innebär att vindkraft på land byggs utan stöd i Sverige.
- Teknikutvecklingen medför nya metoder som minskar den negativa påverkan på livet i havet och störningar på t.ex. försvarsintressen. Exempelvis praktiseras bubbelväggar för att reducera buller i havsmiljö vid anläggning av fundament. I många fall i Storbritannien har vindkraftsetableringar bidragit med tekniska lösningar för att underlätta försvarsmaktens funktioner.
- Omställning till förnybar energi är samhällsekonomiskt lönsam och genererar 4 kronor var varje investerad krona, enligt beräkningar från konsultbyrån Boston Consulting Group. Det genererade värdet kommer från intäkter och kostnadsbesparingar för landet. Därutöver genereras kvalitativa värden. (Rapport [Värden av ett förnybart energisystem i Sverige](#).)

- Det vetenskapliga underlaget för den samhällsekonomiska analysen och hållbarhetsbedömningen bör presenteras i planen och bedömningar bör vara spårbara i havsplanerna för att man i framtida prövningar i specifika fall ska kunna följa och förstå resonemanget. Exempel: Påverkan på landskapsbilden kan potentiellt ha effekt på turismnäringen i områden med vindkraft nära kusten, enligt hållbarhetsbedömningens samhällsekonomiska analys. Gotland är ett exempel på mycket uppskattad och omfattande turistnäring. Det är också ett av de län som har mest vindkraft och sedan lång tid.
- Aspekter som speglar EU-kommissionens 2050-vision om *rättvis omställning* bör tas med i bedömningen ([nov. 2018](#)). Klimatomställningen ska inte ske på beskostand av någon region. Vindkraften skapar arbetstillfällen i landsbygd.

Stockholm, 14 juni 2019

Charlotte Unger Larson, vd

**Beatrice Teurneau,
ansvarig havsbaserat**